Euroopan unionin
virallinen lehti

FI
C-sarja

C/2026/1473

9.4.2026

P10_TA(2025)0186

Koheesiopolitiikan merkitys oikeudenmukaisen siirtymän tukemisessa

Euroopan parlamentin päätöslauselma 10. syyskuuta 2025 koheesiopolitiikan merkityksestä oikeudenmukaisen siirtymän tukemisessa (2024/2121(INI))

(C/2026/1473)

Euroopan parlamentti, joka

— ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 ja 3 artiklan,

— ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 4, 9, 151, 153 ja 162 artiklan, 174–178 artiklan ja 349 artiklan,

— ottaa huomioon elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta 12. helmikuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241 ([1]),

— ottaa huomioon Euroopan globalisaatiorahastosta (EGR) työttömiksi jääneille työntekijöille ja asetuksen (EU) N:o 1309/2013 kumoamisesta 28. huhtikuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/691 ([2]),

— ottaa huomioon oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta 24. kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1056 ([3]),

— ottaa huomioon Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1296/2013 kumoamisesta 24. kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1057 ([4]),

— ottaa huomioon Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta 24. kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1058 ([5]),

— ottaa huomioon Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä 24. kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1060 (yhteisiä säännöksiä koskeva asetus) ([6]),

— ottaa huomioon puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta 30. kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1119 (eurooppalainen ilmastolaki) ([7]), johon sisältyy lakisääteinen tavoite saavuttaa EU:ssa ilmastoneutraalius vuoteen 2050 mennessä ja välitavoite vähentää kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 55 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä,

([1]) EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.
([2]) EUVL L 153, 3.5.2021, s. 48, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/691/oj.
([3]) EUVL L 231, 30.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj.
([4]) EUVL L 231, 30.6.2021, s. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj.
([5]) EUVL L 231, 30.6.2021, s. 60, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj.
([6]) EUVL L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
([7]) EUVL L 243, 9.7.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj.

— ottaa huomioon Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta 13. kesäkuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1735 ([8]),

— ottaa huomioon 25. maaliskuuta 2021 antamansa päätöslauselman koheesiopolitiikasta ja alueellisista ympäristöstrategioista ilmastonmuutoksen torjunnassa ([9]),

— ottaa huomioon 20. toukokuuta 2021 antamansa päätöslauselman väestönkehityksen suunnanvaihdosta EU:n alueilla koheesiopolitiikan välineitä käyttäen ([10]),

— ottaa huomioon 7. kesäkuuta 2022 antamansa päätöslauselman EU:n saarista ja koheesiopolitiikasta: nykytilanne ja tulevat haasteet ([11]),

— ottaa huomioon 15. syyskuuta 2022 antamansa päätöslauselman EU:n taloudellisesta, sosiaalisesta ja alueellisesta yhteenkuuluvuudesta: kahdeksas koheesiokertomus ([12]),

— ottaa huomioon 23. marraskuuta 2023 antamansa päätöslauselman työpaikkojen luomisesta – oikeudenmukainen siirtymä ja vaikuttavuusinvestoinnit ([13]),

— ottaa huomioon 23. marraskuuta 2023 antamansa päätöslauselman osaamispotentiaalin hyödyntämisestä EU:n alueilla ([14]),

— ottaa huomioon 12. joulukuuta 2023 antamansa päätöslauselman EU:n rakennerahastojen tulevan kehyksen uudistamisesta sellaisten alueiden tukemiseksi, joihin autoteollisuuden sekä vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvät haasteet erityisesti vaikuttavat ([15]),

— ottaa huomioon 14. maaliskuuta 2024 antamansa päätöslauselman koheesiopolitiikasta 2014–2020 – täytäntöönpano ja tulokset jäsenvaltioissa ([16]),

— ottaa huomioon ilmastonmuutosta koskevan YK:n puitesopimuksen osapuolten 21. konferenssissa (COP 21) Pariisissa 12. joulukuuta 2015 hyväksytyn Pariisin sopimuksen,

— ottaa huomioon aluesuunnittelusta ja -kehittämisestä ja/tai alueellisesta koheesiosta vastaavien ministerien epävirallisessa kokouksessa 1. joulukuuta 2020 hyväksytyn alueellisen toimintasuunnitelman 2030 ”Territorial Agenda 2030 – A feature for all places”,

— ottaa huomioon 4. maaliskuuta 2021 annetun komission tiedonannon Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevasta toimintasuunnitelmasta (COM(2021)0102),

— ottaa huomioon 14. heinäkuuta 2021 annetun komission tiedonannon ”Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta” (COM(2021)0550),

— ottaa huomioon helmikuussa 2024 julkaistun komission raportin ”Forging a sustainable future together: Cohesion for a competitive and inclusive Europe – report of the High-Level Group on the Future of Cohesion Policy”,

— ottaa huomioon 27. maaliskuuta 2024 annetun komission tiedonannon yhdeksännestä koheesiokertomuksesta (COM(2024)0149),

— ottaa huomioon 26. helmikuuta 2025 annetun komission tiedonannon ”Puhtaan teollisen kehityksen ohjelma: kilpailukykyyn ja vähähiilistämiseen tähtäävä yhteinen etenemissuunnitelma” (COM(2025)0085),

— ottaa huomioon 5. maaliskuuta 2025 annetun komission tiedonannon ”Osaamisunioni” (COM(2025)0090),

— ottaa huomioon 8. lokakuuta 2024 annetun Euroopan alueiden komitean lausunnon ”Oikeudenmukainen siirtymä kaikille EU:n alueille” ([17]),

([8]) EUVL L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj.
([9]) EUVL C 494, 8.12.2021, s. 26.
([10]) EUVL C 15, 12.1.2022, s. 125.
([11]) EUVL C 493, 27.12.2022, s. 48.
([12]) EUVL C 125, 5.4.2023, s. 100.
([13]) EUVL C, C/2024/4224, 24.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4224/oj.
([14]) EUVL C, C/2024/4225, 24.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4225/oj.
([15]) EUVL C, C/2024/4166, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4166/oj.
([16]) EUVL C, C/2024/6562, 12.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6562/oj.
([17]) EUVL C, C/2024/7058, 4.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7058/oj.

— ottaa huomioon 21. marraskuuta 2024 annetun Euroopan alueiden komitean lausunnon ”Vuoden 2027 jälkeinen uudistettu koheesiopolitiikka, jossa ketään ei jätetä jälkeen” ([18]),

— ottaa huomioon 17. huhtikuuta 2024 julkaistun Enrico Lettan raportin ”Much more than a market – Speed, Security, Solidarity: Empowering the single market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU citizens”,

— ottaa huomioon 9. syyskuuta 2024 julkaistun Mario Draghin raportin Euroopan kilpailukyvyn tulevaisuudesta ”The future of European competitiveness”,

— ottaa huomioon työjärjestyksen 55 artiklan,

— ottaa huomioon työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunnan lausunnon,

— ottaa huomioon aluekehitysvaliokunnan mietinnön (A10-0137/2025),

A. ottaa huomioon, että kunnianhimoinen tavoite siirtyä hiilineutraaliin talouteen viimeistään vuoteen 2050 mennessä voi tuottaa huomattavia taloudellisia, ympäristöön liittyviä ja sosiaalisia hyötyjä ja muun muassa luoda uusia teollisuudenaloja ja työllistymismahdollisuuksia sekä parantaa elämänlaatua; ottaa huomioon, että siirtymä voi myös pahentaa alueiden välisiä eroja ja vaikuttaa suhteettomasti haavoittuvassa asemassa oleviin väestöryhmiin sellaisten sosioekonomisten tekijöiden vuoksi, jotka heikentävät niiden mahdollisuuksia hyötyä siirtymästä, ja luoda uusia haavoittuvuuksia erityisesti hiili-intensiivisestä teollisuudesta erittäin riippuvaisilla alueilla, hiilialueet mukaan luettuina;

B. toteaa, että EU:n alueet ovat keskenään hyvin erilaisia sosioekonomisilta piirteiltään, sillä niiden kehitystaso, infrastruktuuri, väestönkehitys ja työmarkkinaolosuhteet vaihtelevat, ja on selvää, ettei ole olemassa yhtä kaikille sopivaa ratkaisua, jolla voitaisiin riittävällä tavalla vastata niiden erilaisiin tarpeisiin; ottaa huomioon, että vähemmän kehittyneet alueet kärsivät siirtymästä yleensä enemmän kuin kehittyneemmät alueet;

C. ottaa huomioon, että digitaalisen siirtymän vauhdissa ja digitaalisissa yhteyksissä on edelleen eroja eri puolilla Eurooppaa ja erityisesti maaseudulla ja syrjäisillä alueilla; katsoo, että monelta asianomaiselta alueelta puuttuu perusinfrastruktuuria ja keskeisiä palveluja, minkä vuoksi niiden on vaikea houkutella tuottavia investointeja, jotka johtaisivat kestävään taloudelliseen elpymiseen; katsoo, että tarvitaan lisää investointeja, jotta voidaan nopeuttaa siirtymistä kestävään ja älykkääseen liikkuvuuteen ja nykyaikaistaa ja monipuolistaa infrastruktuurijärjestelmiä ja siten parantaa saavutettavuutta, edistää innovointia ja tukea siirtymistä vihreämpään talouteen; katsoo, että koheesiopolitiikalla olisi oltava strateginen rooli näiden puutteiden korjaamisessa, alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämisessä ja sen varmistamisessa, ettei siirtymässä jätetä jälkeen yhtäkään aluetta;

D. ottaa huomioon, että monet köyhimmistä ja heikoimmassa asemassa olevista alueista sijaitsevat EU:n itäosassa; ottaa huomioon, että myös Ukrainan sodalla on kielteisiä vaikutuksia näihin alueisiin;

E. toteaa, että saarten fyysinen irrallisuus ja eristyneisyys mantereesta muodostaa pysyvän rakenteellisen haitan, joka vaikuttaa moniin taloudellisen ja sosiaalisen elämän näkökohtiin, kuten pääsyyn työmarkkinoille, koulutukseen ja terveydenhuoltoon, liikkumiseen ja julkisten palvelujen saatavuuteen; toteaa, että saarten rajallinen maa-alue rajoittaa merkittävästi mahdollisuuksia ammatilliseen täydennys- ja uudelleenkoulutukseen ja siten työntekijöiden kykyä sopeutua rakennemuutoksiin tai alakohtaisiin muutoksiin, joita esimerkiksi vihreä ja digitaalinen siirtymä aiheuttavat; toteaa, että vaihtoehtojen puute pakottaa usein työntekijät lähtemään kotiseuduiltaan saadakseen työmahdollisuuksia muualla ja että tämä heikentää heidän oikeuttaan jäädä kotiseudulleen ja lisää saarialueiden väestökatoa ja aivovuotoa;

F. katsoo, että EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF) on ja sen olisi edelleen oltava tärkeä väline, kun varmistetaan, ettei ilmastoneutraaliuteen siirtymisen koettelemilla alueilla asuvia ihmisiä jätetä jälkeen, ja pyritään antamaan alueille ja ihmisille mahdollisuus käsitellä siirtymän sosiaalisia, työllisyyteen liittyviä, taloudellisia ja ympäristöön liittyviä vaikutuksia; toteaa, että käyttöaste on edelleen liian alhainen tässä ohjelmakauden vaiheessa;

([18]) EUVL C, C/2025/285, 24.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/285/oj.

G. katsoo, että vähähiiliseen talouteen siirtyminen, maailmanlaajuinen ilmastokriisi ja ympäristön saastuminen, jotka vaikuttavat elintarvikkeisiin, koulutukseen ja terveyteen, aiheuttavat kriisin myös lasten oikeuksille EU:n monilla eri alueilla ja että on ryhdyttävä tehokkaisiin, merkityksellisiin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että lapset ja tulevat sukupolvet saavat kasvaa ihmisarvoisesti ja heillä on hyvät eväät tulevaisuuden osaajien työmarkkinoille;

H. ottaa huomioon, että jäsenvaltioille annetut suositukset riittävin resurssein tuetusta kokonaisstrategiasta, jolla torjutaan köyhyyttä ja erityisesti perheiden ja lasten köyhyyttä EU:ssa, sekä politiikka ja toimet sen täytäntöönpanemiseksi edistävät sisämarkkinoiden syventämistä ja taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden saavuttamista ja tukevat komission tavoitetta monimuotoisista alueista muodostuvasta kilpailukykyisestä ja inklusiivisesta Euroopasta;

I. ottaa huomioon, että Euroopassa on tällä hetkellä työvoimapulaa ja osaamisvajetta, mikä heikentää unionin kilpailukykyä, kuten Draghin ja Lettan raporteissa todetaan; katsoo, että teollisen ja teknologisen kehityksen ja investointien strateginen hajauttaminen siirtymän koettelemille alueille voi auttaa paikkaamaan tällaista pulaa ja vajetta mutta edellyttää riittäviä investointeja sitä täydentäviin julkisiin palveluihin ja infrastruktuuriin, kuten asumiseen, koulutukseen ja liikenteeseen;

J. ottaa huomioon, että monilla niistä teollisuudenaloista, joihin hiilestä irtautuminen on vaikuttanut eniten, oli epäsuotuisat työolot ja -ehdot ja ne olivat riippuvaisia kausityöntekijöistä; katsoo, että vihreän ja digitaalisen siirtymän on kuljettava käsi kädessä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kanssa; katsoo, että oikeudenmukaisen siirtymän olisi autettava torjumaan työpaikkasyrjintää, varmistamaan kunnolliset ja laadukkaat työolot ja -ehdot, nostamaan työelämän normeja ja varmistamaan tehokkaat turvaverkot ja suojamekanismit työntekijöille, joiden työpaikkoihin vaikutukset kohdistuvat;

K. ottaa huomioon, että matkailu on keskeinen EU:n talouden ala, joka tuottaa suoraan ja välillisesti yli kymmenen prosenttia EU:n bruttokansantuotteesta, ja sillä on tärkeä merkitys kilpailukyvyn ja sosiaalisen hyvinvoinnin parantamisessa ja kestävien työpaikkojen luomisessa etenkin alueilla, jotka ovat erittäin riippuvaisia matkailusta; katsoo, että matkailu voi edistää merkittävästi alueellista yhteenkuuluvuutta erityisesti kaukana sijaitsevilla alueilla, maaseutualueilla, rannikkoalueilla, syrjäisimmillä alueilla ja saarialueilla, minkä lisäksi se voi tukea talouden monipuolistamista ja oikeudenmukaista siirtymää alueilla, joilla on rakenteellisia haasteita tai vähenevä väestö tai jotka ovat riippuvaisia hiili-intensiivisistä teollisuudenaloista; ottaa huomioon, että EU:n matkailuala muodostuu pääosin 2,3 miljoonasta pienestä ja keskisuuresta yrityksestä (pk-yrityksestä) ja työllistää yhteensä noin 12,3 miljoonaa ihmistä, eli kyseessä on tärkeä taloudellinen toiminta, jolla on voimakkaita kerrannaisvaikutuksia eri aloilla; katsoo, että koheesiopolitiikalla olisi tuettava kestävän matkailun strategioita osana oikeudenmukaista siirtymää sekä edistettävä matkailualan häiriönsietokykyä, innovointia ja vihreää ja digitaalista muutosta samalla kun pyritään luomaan osallistavaa kasvua ja säilyttämään kulttuuri- ja luonnonperintö;

L. katsoo, että toisin kuin merkittävimmät kilpailijansa EU on maailmanlaajuisesti johtavassa asemassa päästöjen vähentämisessä, ja toteaa, että samaan aikaan sillä on useita haasteita, jotka johtuvat monimutkaisesta geopoliittisesta ja taloudellisesta maailmantilanteesta;

M. katsoo, että taloudellista kilpailukykyä olisi ylläpidettävä energiasiirtymässä ja että on erittäin tärkeää suojella siirtymävaiheessa olevien alueiden energiaturvallisuutta;

N. katsoo, että ydinenergia sisältyy vihreään luokitusjärjestelmään ja että siksi se tukee siirtymistä kohti hiilivapaata taloutta; katsoo, että tähän energiamuotoon tehtävien lisäinvestointien avulla voitaisiin saavuttaa EU:n strateginen riippumattomuus ja hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoitteet; katsoo, että tämä energialähde olisi tehokas vaihtoehto myös energiatehokkuuden, työpaikkojen luomisen ja talouskasvun kannalta siirtymää läpikäyvillä alueilla;

O. ottaa huomioon, että Eurooppa lämpenee muita maanosia nopeammin ja että ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit muuttuvat yhä monimutkaisemmiksi ja vaikeammiksi ratkaista;

P. toteaa, että saarten, saarialueiden ja syrjäisimpien alueiden haavoittuva tilanne edellyttää erityistä huomiota ja tukea, sillä EU:n energiatavoitteisiin vuodelle 2030 ja vuodeksi 2050 asetettuun ilmastoneutraalia taloutta koskevaan tavoitteeseen pyrkimisestä aiheutuu niille vakavia sosioekonomisia haasteita; ottaa huomioon saaristoasemasta johtuvat useat samanaikaiset rajoitteet, jotka yhdessä ilmastokriisin vakavien vaikutusten kanssa asettavat saarten kansalaiset entistä epäedullisempaan asemaan ja pahentavat nykyisiä sosiaalisia ja taloudellisia eroja; toteaa, että lisääntyvät äärimmäiset sääilmiöt ja luonnonkatastrofit, kuten kuivuus, tulvat ja maastopalot, kasvattavat kehityseroja entisestään ja estävät EU:n saarialueita edistymästä kestävän kehityksen alalla;

Q. ottaa huomioon, että ilman asianmukaista huomiota ja taloudellista tukea alueita, jotka olivat aiemmin riippuvaisia energiantuotannosta, mukaan lukien turvetuotanto, kaivostoiminta ja jalostusprosessit, sekä muita voimakkaasti teollistuneita alueita uhkaa talouden taantuma, mikä heikentää niiden kilpailukykyä; ottaa huomioon, että näillä alueilla, erityisesti maaseutualueilla, saarialueilla ja syrjäisimmillä alueilla, kärsitään usein väestökehityksen haasteista, kuten jatkuvasta väestökadosta sekä väestön ikääntymisestä ja aivovuodosta, ja lisäksi investointien vähyydestä, puutteellisesta infrastruktuurista, riittämättömistä yhteyksistä ja siitä, että tuottavuus ja työllisyysmahdollisuudet jäävät yhä pahemmin jälkeen dynaamisemmista alueista; katsoo, että ne tarvitsevat kattavaa tukea ja erityisiä muutosstrategioita, jotta nämä haasteet voidaan muuttaa mahdollisuuksiksi;

R. toteaa, että oikeudenmukaista siirtymää koskevien strategioiden tehokkuus riippuu siitä, kuinka johdonmukaisesti ja strategisesti EU:n rahoitusvälineitä käytetään; katsoo, että siksi on olennaisen tärkeää säilyttää alueellinen ja paikkalähtöinen lähestymistapa alueellisissa oikeudenmukaista siirtymää koskevissa suunnitelmissa ja varmistaa alue- ja paikallisviranomaisten osallistuminen alhaalta ylöspäin suuntautuvien strategioiden suunnitteluun ohjelmaan kuuluvia alueita varten;

S. katsoo, että oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin kolmen pilarin eli JTF-rahaston, InvestEU-ohjelman ja julkisen sektorin lainajärjestelyn puitteissa viranomaisille annettavaa teknistä tukea olisi vahvistettava;

T. ottaa huomioon, että JTF:n hakuprosessia on yksinkertaistettava, virtaviivaistettava ja joustavoitettava, jotta varmistetaan varojen laajempi saatavuus ja mahdollistetaan resurssien nopeampi ja tehokkaampi käyttöönotto; katsoo, että menettelyjen yksinkertaistaminen on olennaista JTF:n vaikutuksen maksimoimiseksi erityisesti pienillä alueilla ja sellaisille paikallisviranomaisille, joiden hallinnolliset valmiudet ovat rajalliset, ja että näin varmistetaan, että tuki tavoittaa oikea-aikaisesti yhteisöt ja työntekijät, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten;

Kohdentaminen työpaikkojen menetyksistä kärsiville alueille

1. kehottaa komissiota jäsenvaltioiden ehdotuksesta ja yhteistyössä alueiden ja paikallisviranomaisten kanssa helpottamaan erityisten JTF-talousvyöhykkeiden perustamista alueille, joihin tuotantolaitosten sulkeminen vaikuttaa, siihen asti, että suurin osa paikallisesti menetetyistä työpaikoista on korvattu paikallisesti, niin, että rahoitusta annetaan aluksi ensisijaisesti suorien vaikutusten perusteella niiden paikkojen läheisyydessä, joissa työpaikkoja on menetetty, sekä muilla alueilla silloin, kun voidaan asianmukaisesti perustella, että työpaikkojen menettämisen suora tai välillinen vaikutus oikeuttaa JTF-rahaston käyttöön; korostaa, että on tärkeää ottaa huomioon myös sosiaaliset kriteerit, kuten paikallinen työttömyysaste, sosioekonominen epävarmuus ja lisääntyneet sosiaalisen syrjäytymisen riskit, jotta varmistetaan, että talouden elpyminen on yhteisölähtöistä ja kestävää;

2. kehottaa ottamaan näillä alueilla käyttöön nopeammat suunnittelupäätökset sekä erityistoimenpiteitä, rahoitusvälineitä ja kannustimia, mukaan lukien väliaikaiset ja kohdennetut verokannustimet yrityksille ja investoinneille, edellyttäen, että ne eivät heikennä sisämarkkinoiden vakautta; vahvistaa, että tällaisilla toimenpiteillä voidaan luoda työpaikkoja, tarjota mahdollisuuksia näillä alueilla asuville ihmisille ja tukea talouden toimijoita siten, että etusijalle asetetaan pk-yritykset, mikroyritykset ja perinteiset paikalliset ja perheyritykset, mikä edistää alueellista kehitystä ja kilpailukykyä;

3. korostaa, että erityistalousalueet voivat vauhdittaa investointeja ja kasvua alueilla, ja mainitsee esimerkkeinä Shannonin lentoaseman erityistalousalueen, joka perustettiin Claren kreivikuntaan Irlantiin vuonna 1959, ja Katowicen erityistalousalueen, joka perustettiin Silesian alueelle Puolaan vuonna 1996; vaatii kuitenkin, että tällaisiin mekanismeihin sovelletaan tiukkoja sääntöjä, jotta varmistetaan paikallisen väestön todella saavan niiden taloudelliset hyödyt ja jotta estetään kaikenlainen sosiaalinen tai verotuksellinen polkumyynti, rahanpesu ja verovilppi, ja että lisäksi sovelletaan ehdottomia sosiaalisen, taloudellisen ja ympäristöön liittyvän kestävyyden kriteerejä ja asetetaan etusijalle paikalliset yritykset, erityisesti pk-yritykset ja mikroyritykset;

4. kehottaa sisällyttämään saarialueet tukikelpoisiin alueisiin, jotta niihin voidaan soveltaa alennettuja verokantoja JTF-saaritalousvyöhykkeiden puitteissa ja siten puuttua näiden alueiden suhteettoman korkeisiin elinkustannuksiin, joita vihreän siirtymän ja energiasiirtymän vaikutukset nostavat entisestään; painottaa, että tällaiset verotoimenpiteet ovat välttämättömiä saariyhteisöjen taloudellisen elinkelpoisuuden parantamiseksi, paikallisten yritysten tukemiseksi ja kestävien investointien houkuttelemiseksi; korostaa, että kohdennetut verokannustimet voivat toimia tehokkaana välineenä, jolla torjutaan saarten jatkuvaa väestökatoa ja edistetään työpaikkojen luomista ja paikallistalouksien häiriönsietokykyä ja omavaraisuutta, ja että näin varmistetaan oikeudenmukainen ja osallistava siirtymä kohti ilmastoneutraaliutta;

Koulutus, työntekijöiden koulutus ja oppisopimuskoulutus

5. huomauttaa, että EU:n varoja (Euroopan rakenne- ja investointirahastoja ja erityisesti Euroopan sosiaalirahasto plussaa (ESR+) ja elpymis- ja palautumistukivälinettä) ja JTF:ää käytetään täydentämään eri alueilla varhaiskasvatukseen tehtäviä investointeja;

6. muistuttaa, että monilla JTF:n kattamilla alueilla on perinteisesti tarjottu paljon koulutus- ja oppisopimuskoulutusohjelmia ja että tällaiset ohjelmat ovat tärkeitä työntekijöiden uudelleenkoulutuksen ja myös työmarkkinoiden uusiin vaatimuksiin vastaamisen kannalta; korostaa, että niiden jatkaminen olisi asetettava etusijalle; kehottaa myöntämään JTF-rahastosta rahoitusta, jolla tuetaan erityisesti naisten, nuorten ja syrjäytyneiden yhteisöjen mahdollisuuksia saada koulutusta ja oppisopimuskoulutusta;

7. painottaa tähän liittyen tarvetta asettaa etusijalle investoinnit kaikkiin koulutustasoihin kyseisillä alueilla, muun muassa sisällyttämällä koulutusohjelmiin vihreät ja digitaaliset taidot, lukutaidon, perustason laskutaidon sekä STEM-aineiden (luonnontieteet, matematiikka, tekniikka ja teknologiat) taidot komission hiljattain antaman osaamisunionia koskevan tiedonannon, perustaitoja koskevan toimintasuunnitelman ja STEM-aineiden opetusta koskevan strategisen kehyksen mukaisesti; korostaa rahoituksen merkitystä perustason digitaalisten ja teknisten taitojen vahvistamisessa ja sen myötä työllistyvyyden ja kilpailukyvyn parantamisessa; tähdentää, että näiltä alueilta tulevien lasten ja opiskelijoiden opetukseen tarvitaan riittävää EU:n rahoitusta, johon kuuluu myös taloudellinen tuki toisen asteen koulutusta ja korkea-asteen koulutusta varten;

8. korostaa, että erikoistuneiden opettajien puute pahentaa osaamisvajetta strategisilla aloilla ja heikentää vähemmän kehittyneiden alueiden taloudellista kilpailukykyä; kehottaa kehittämään kohdennettuja ohjelmia, joilla parannetaan taloudellisten ja muiden kannustimien avulla opettajan ammatin houkuttelevuutta etenkin STEM-aloilla, erityisesti alueilla, joihin siirtymä vaikuttaa; korostaa, että on tärkeää osoittaa resursseja nimenomaisesti innovatiiviseen opettajien ja kouluttajien koulutukseen sekä digitaalisten pedagogisten taitojen kehittämiseen, sillä ne ovat olennaisen tärkeitä työntekijöiden valmistamiseksi teollisuuden muutosprosesseihin; kehottaa toteuttamaan toimenpiteitä, joilla parannetaan opettajien palkkoja ja työoloja ja -ehtoja pätevien opettajien houkuttelemiseksi ja pitämiseksi palveluksessa erityisesti siirtymävaiheessa olevilla alueilla, ottaen huomioon heidän keskeisen merkityksensä työvoiman valmistamisessa tuleviin teollisuuden tarpeisiin; kehottaa komissiota arvioimaan kouluttajien ja opettajien koulutukseen tehtyjen investointien vaikutuksia, jotta voidaan varmistaa varojen parempi käyttö ja optimoida vähemmän kehittyneiden alueiden opiskelijoiden ja työntekijöiden hankkimat taidot;

9. toteaa, että oppisopimuskoulutukseen on jo tehty investointeja, mutta kehottaa käyttämään merkittävän osan koulutukseen asianomaisilla alueilla tarkoitetuista varoista työpaikkoja menettäneen paikallisyhteisön tarpeita vastaavaan oppisopimuskoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen laadukkaiden oppisopimusohjelmien avulla ja varmistamaan, että nämä ohjelmat tarjoavat riittävän palkan, kunnolliset työolot ja -ehdot ja laadukkaan koulutuksen;

10. korostaa, että koheesiopolitikka on oikea tapa vastata taloudellisiin eroihin ja että tämä merkitys on nyt erityisen suuri teollisuuden katoamisen uhan vuoksi; kehottaa parantamaan koordinointia JTF:n, ESR+:n ja Euroopan aluekehitysrahaston välillä ja maksimoimaan siten niiden vaikutuksen teollisuuden rakenneuudistuksista kärsivien työntekijöiden uudelleentyöllistämiseen ja -koulutukseen; kehottaa myös hallinnoimaan ESR+:sta myönnettävää rahoitusta enemmän alueellisesti monitasoisella toimintamallilla ja ottamaan tähän mukaan kansallisia, alueellisia ja paikallisia viranomaisia sekä lisäämään synergioita ESR+:n ja JTF:n välillä etenkin koulutuksen osalta; toteaa myös, että Euroopan investointipankilla on keskeinen rooli oikeudenmukaisen siirtymän tukemisessa ja että yhteistyötä julkisten ja yksityisten investointien välillä on tarpeen vahvistaa edelleen;

11. korostaa, että koheesiopolitiikkaa, myös JTF-rahastoa, on tärkeä yhdenmukaistaa alueellisten innovointistrategioiden ja älykkään erikoistumisen painopisteiden kanssa, sillä näin voidaan parantaa alueellista kilpailukykyä ja tukea talouden monipuolistamista ja siirtymävaiheessa olevien alueiden häiriönsietokykyä; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita kiinnittämään erityistä huomiota väestökadosta kärsiviin alueisiin ja asettamaan siirtymän koettelemat alueet etusijalle sellaisten hankkeiden valinnassa, joita voidaan rahoittaa JTF:stä, ja lisäämään sellaisten yritysaloitteiden pisteitä, jotka sijaitsevat täsmälleen sellaisissa kunnissa, joihin hiili-intensiivisten alojen lakkauttaminen vaikuttaa, ja varmistamaan siten, että tällä kannustimella saadaan aikaan konkreettisia tuloksia; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan, että saatavana olevilla elpymis- ja palautumistukivälineen varoilla tuetaan kyseisten alueiden siirtymäprosessia;

12. toteaa autoteollisuudella olevan keskeinen asema EU:ssa, myös työpaikkojen luomisessa monilla alueilla; katsoo, että autoala on tärkeä sisällyttää oikeudenmukaisen siirtymän piiriin, koska sille on aiheutunut haasteita sähköiseen liikenteeseen siirtymiseen liittyvästä maailmanlaajuisesta kilpailusta ja perusteettomien kaupan esteiden vaikutuksista; korostaa, että tarvitaan kohdennettuja politiikkoja, joissa asetetaan etusijalle työntekijöiden uudelleenkoulutus, ja aloitteita, joilla pyritään monipuolistamaan sellaisten alueiden talousmallia, joilla on merkittävää autoteollisuutta;

13. katsoo, että ammatillista koulutusta tarvitaan vastaamaan alueiden taloudellisiin muutoksiin; korostaa tarvetta perustaa JTF:n tuella kunnianhimoisia ja kohdennettuja ammatillisen koulutuksen ohjelmia ja uudelleenkoulutusohjelmia työnhakijoille ja työntekijöille, joihin taloudelliset siirtymät vaikuttavat suoraan, jotta vältetään pitkäaikainen rakenteellinen työttömyys; korostaa tarvetta osoittaa näille ohjelmille rahoitusta alueellisissa oikeudenmukaista siirtymää koskevissa suunnitelmissa;

14. kehottaa komissiota tekemään yhteistyötä jäsenvaltioiden, paikallis- ja alueviranomaisten, ammattiliittojen ja paikallisten yritysten kanssa sen varmistamiseksi, että erityistä huomiota kiinnitetään työpaikkansa menettäneiden työntekijöiden mahdollisuuteen osallistua ESR+:sta tuettuihin työllisyys- ja koulutusohjelmiin tai muihin EU:n rahoittamiin ohjelmiin paikkakunnallaan;

15. korostaa tarvetta kehittää oppisopimus- ja koulutusohjelmia siirtymän koettelemille alueille yhteistyössä paikallisten yritysten, oppilaitosten, koulutuskeskusten ja elinikäisen oppimisen keskusten, työmarkkinaosapuolten sekä paikallis- ja alueviranomaisten ja julkishallinnon kanssa, jotta voidaan tarjota opiskelijoille ja työttömille mahdollisuuksia ja merkityksellisiä kokemuksia yhteisöissään ja turvata heidän oikeutensa jäädä kotipaikkakunnalleen;

16. korostaa, että tehokkaat uudelleenkoulutus- ja täydennyskoulutusohjelmat edellyttävät asianmukaista suunnittelua ja valmistelua hyvissä ajoin ennen mahdollista asteittaista toiminnan lopettamista tai merkittävää teollisuuden muutosta; toteaa, että työntekijöiden ja työnhakijoiden koulutus ja uudelleenkoulutus, täydennyskoulutus, osaamisen kehittäminen ja elinikäinen koulutus on toteuttava siten, että varmistetaan, ettei ketään unohdeta työalastaan, sopimustyypistään, sukupuolestaan tai maantieteellisestä sijainnistaan riippumatta EU:n vihreän ja digitaalisen siirtymän polulla; kehottaa toteuttamaan toimenpiteitä, joilla helpotetaan ennakointia ja osaamistarpeiden suunnittelua ja varmistetaan nämä oikeudet kaikille asianomaisille työntekijöille; kehottaa jäsenvaltioita ja alueellisia viranomaisia perustamaan paikallisia osaamisneuvostoja tai vastaavia usean sidosryhmän elimiä, joiden tehtävänä on tunnistaa paikallisia osaamisvajeita, ennakoida vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyviä osaamistarpeita ja tarjota JTF:stä ja ESR+:sta tehtäviin kohdennettuihin investointeihin liittyvää neuvontaa;

17. ehdottaa, että perustetaan oppisopimusjärjestelmien vaikutusten seurantaa ja arviointia varten alueellinen mekanismi, johon osallistuvat kaikki sidosryhmät – paikallisviranomaiset, työnantajat, oppilaitokset ja nuoret; katsoo, että tämä mahdollistaisi koulutusstrategioiden nopean mukauttamisen työmarkkinoiden vaatimuksiin ja osallistujilta saatavaan suoraan palautteeseen, mikä varmistaisi oppisopimuskoulutuksen kestävyyden ja tehokkuuden pitkällä aikavälillä;

18. huomauttaa, että samaan aikaan, kun monissa osissa Eurooppaa on asuntokriisi ja liikaa asukkaita kaupunkialueilla, on osaamisesta ja työvoimasta pulaa alueilla, joihin ekologinen siirtymä vaikuttaa; ehdottaa, että tällaisille alueille perustetaan kohtuuhintaista asumista koskeva ohjelma, ja toteaa, että ohjelman olisi houkuteltava nuoria ja siten edistettävä näiden alueiden taloudellista ja sosiaalista elvyttämistä;

19. kannustaa jäsenvaltioita sisällyttämään JTF:stä ja ESR+:sta tuettuihin hankkeisiin asuntotakuita, yhteisasumisjärjestelmiä ja vuokratukia oppisopimuskoulutettaville ja opiskelijoille erityisesti alueilla, joilla on korkea nuorisotyöttömyysaste tai jotka kärsivät väestökadosta;

20. kehottaa osoittamaan osan koheesiorahastojen varoista erityisesti pienituloisimpien kotitalouksien kotien ja energiatehokkuudeltaan heikoimpien rakennusten peruskorjaukseen, sillä muuten ne jäävät jälkeen vihreässä siirtymässä;

Laadukkaita työpaikkoja koskeva suunnitelma

21. toteaa, että oikeudenmukaisessa siirtymässä ei ole otettu riittävästi huomioon työntekijöiden ja asianomaisten yhteisöjen eri profiileja ja niiden erityispiirteitä; pitää valitettavana, ettei kausityövaihtoehtoja ole luotu työntekijöiden lisätulojen lähteeksi tai opiskelijoiden ansaintamahdollisuudeksi;

22. kehottaa kiinnittämään huomiota työttömyyteen ja erityisesti nuorisotyöttömyyteen monilla alueilla, maaseutualueilla ja jäsenvaltioissa; korostaa siksi kohtuuhintaisten asuntojen, liikennemuotojen ja koulutuksen saatavuuden sekä nuorten sukupolvien, erityisesti pienituloisista kotitalouksista tulevien, osallistamisen tarvetta;

23. korostaa tarvetta täydentää korkea-asteen koulutuksen ja muun koulutuksen lautakuntien rahoitusta, jotta voidaan varmistaa uudelleenkoulutus tai osaamisen kehittäminen ammatillisen profiilinsa muuttamista harkitseville tai työpaikkansa menettäneille työntekijöille, erityisesti naisille ja yli 50-vuotiaille; ehdottaa, että JTF:stä olisi myös tarjottava koulutus- ja uudelleenkoulutusmahdollisuuksia näiden työntekijöiden lähiomaisille heidän kotipaikkakuntiensa läheisyydessä;

24. kehottaa ottamaan huomioon, että osa jo lakkautetuista tai parhaillaan alas ajettavista teollisuudenaloista on tarjonnut keskimääräistä paremmat työehdot, kuten korkeammat palkat, riskilisät ja sairausvakuutukset työntekijöille ja heidän perheilleen; korostaa siksi, että JTF:stä on myönnettävä tilapäistä rahoitusta, jolla kompensoidaan työttömyysetuuksien ja uusien palkkojen välisiä eroja, mikä mahdollistaa sujuvamman siirtymän ja varmistaa, että kaikki aiemmin annetut sopimusvelvoitteet täytetään;

25. suhtautuu myönteisesti komission sitoumukseen ehdottaa vuoden 2025 loppuun mennessä laadukkaita työpaikkoja koskevaa etenemissuunnitelmaa, joka laaditaan yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa oikeudenmukaisen siirtymän varmistamiseksi kaikille; muistuttaa, että etenemissuunnitelmassa olisi tuettava oikeudenmukaisia palkkoja, tiukkoja terveys- ja turvallisuusnormeja, hyviä työoloja ja -ehtoja, koulutusta ja oikeudenmukaisia työelämän siirtymiä työntekijöille ja myös itsenäisille ammatinharjoittajille erityisesti lisäämällä työehtosopimusneuvottelujen kattavuutta; korostaa, että etenemissuunnitelmassa olisi asetettava siirtymien hallinta etusijalle ja siihen olisi sisällytettävä ehdotuksia, joilla tuetaan työntekijöitä konkreettisesti;

26. painottaa, että oikeudenmukaista siirtymää läpikäyville talouden aloille olisi laadittava sosiaalisia etuja koskevia sopimuksia, jotka olisi toimitettava komission hyväksyttäviksi viipymättä; korostaa, että näiden sosiaalisia etuja koskevien sopimusten olisi perustuttava luotettaviin diagnooseihin ja talousennusteisiin, niillä olisi tuettava työehtosopimusneuvotteluja ja työntekijöiden oikeuksien kunnioittamista ja niissä olisi otettava huomioon asianomaisten alueiden erityispiirteet; kannattaa sosiaalisen suojelun mekanismien luomista työntekijöille, joihin teollinen muutosprosessi ja energiasiirtymä vaikuttavat suoraan, mukaan lukien toimeentulojärjestelyt siirtymän aikana ja työttömyysetuuksien kohdennettu laajentaminen; kehottaa laatimaan oikeudenmukaista siirtymää työelämässä koskevan direktiivin, jossa vahvistetaan lainsäädäntökehys laadukkaiden työpaikkojen luomisen varmistamiseksi alueilla, joihin siirtymä vaikuttaa; kannustaa perustamaan työntekijäryhmiä aloille, joihin siirtymä vaikuttaa, jotta entiset työntekijät voivat hyötyä suoraan alueellisista talouden uudistuksista;

27. kehottaa komissiota helpottamaan sosiaalisen koulutusohjelman perustamista ikääntyneille työttömille työntekijöille, erityisesti naisille ja pitkäaikaistyöttömille, jotka eivät pysty uudelleenkouluttautumaan ja hankkimaan uutta työpaikkaa, jotta nämä työntekijät saavat tarvittavan tuen eläkeikään asti ihmisarvoisen elintason varmistamiseksi; korostaa tarvetta vahvistaa naisten asemaa ja edistää vammaisten henkilöiden integraatiota;

28. korostaa, että jäsenvaltioiden on asetettava etusijalle pääsy valtion omistamalle maalle ja että niiden olisi mahdollisuuksien mukaan otettava uudelleen käyttöön, kunnostettava ja muutettava uutta käyttöä varten rakennuksia ja muuta omaisuutta, kuten vanhoja teollisuuslaitoksia ja kaivosalueita, JTF-kehyksestä rahoitettavia uusia hankkeita varten, mukaan lukien uusiutuvat energialähteet, energiaperusparannukset tai vihreä uudelleenteollistaminen; korostaa, että jäsenvaltioiden ja komission olisi valvottava ja seurattava tätä prosessia;

Toteutus ja hallinnointi

29. korostaa, ettei JTF:n tukeen oikeutettujen alueiden siirtymää ole vielä saatettu päätökseen ja että nämä alueet tarvitsevat edelleen erityistä tukea energiasiirtymään liittyvien haasteiden ratkomiseksi tulevaisuudessa; katsoo, että on tarpeen toteuttaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan näiden varojen mahdollisimman suuri käyttöaste, muun muassa yksinkertaistamalla hallinnollisia menettelyjä, perustamalla tuki- ja neuvontamekanismeja, joilla autetaan paikallisviranomaisia saamaan ja käyttämään tarvittavia investointeja, sekä lisäämällä paikallisviranomaisten ennakkorahoitusta;

30. pitää valitettavana, että nuoret ja ammattitaitoiset työntekijät vähenevät joillakin EU:n alueilla jatkuvasti väestörakenteen muutosten ja muuttoliikkeen vuoksi ja että tämä koskee erityisesti sisämaan maaseutua, saaria ja syrjäisiä alueita; muistuttaa tässä yhteydessä maaseudun ja kaupunkien välisten vahvojen yhteyksien sekä maaseutualueiden naisten kohdennetun tukemisen merkityksestä; muistuttaa, että tällaisella muuttoliikkeen ja väestökadon tasolla on vakavia vaikutuksia asianomaisten alueiden kilpailukykyyn, talouskasvuun, elintarviketurvaan, tuottavuuteen ja kestävyyteen;

31. panee huolestuneena merkille, että jäsenvaltioiden köyhimmille alueilleen osoittama kansallinen rahoitus on viime vuosina vähentynyt huomattavasti; muistuttaa, että on tärkeää noudattaa EU:n täydentävyysperiaatetta; kehottaa komissiota varmistamaan, että kansalliset viranomaiset ottavat sisäisen koheesion asianmukaisesti huomioon rakenne- ja investointirahastojen hankkeiden suunnittelussa ja täytäntöönpanossa;

32. hyväksyy sen, että JTF-prosessin toteutus kuuluu jäsenvaltioille, mutta kehottaa vahvistamaan paikallis- ja alueviranomaisten ja päätöksentekoon osallistuvien roolia ja varmistamaan, että rahoitusstrategiat vastaavat niiden yhteisöjen erityistarpeita, joihin siirtymä vaikuttaa, ja ovat johdonmukaisia muista oikeudenmukaiseen siirtymään liittyvistä strategisista rahastoista tehtyjen investointien kanssa; korostaa, että on ratkaisevan tärkeää yksinkertaistaa hakemusmenettelyä ja laajentaa rahaston soveltamisalaa, jotta muut alueet ja alat, joihin siirtymä vaikuttaa yhtä lailla, voivat hyötyä JTF-rahastosta; korostaa, että komission on yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa esitettävä selkeät suuntaviivat täytäntöönpanoon liittyvistä kysymyksistä, jotta voidaan nopeuttaa varojen myöntämistä ja JTF-aloitteiden tehokasta täytäntöönpanoa;

33. katsoo, että komission olisi pitänyt vahvistaa selkeät parametrit, joita kukin jäsenvaltio voi noudattaa esimerkiksi investoidessaan koulutukseen, täydennyskoulutukseen ja työntekijöiden uudelleenkoulutukseen vaihtoehtoista työllistymismahdollisuutta varten ja mahdollistaessaan kolmansien osapuolten investoinnit, joiden avulla voidaan säilyttää entisten hiili- ja turvealueiden kulttuuri ja perinteet sekä auttaa puhdistamaan saastuneet alueet louhintapaikkojen ympärillä; kannustaa siirtymävaiheessa olevien alueiden väliseen taitotiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoon; kehottaa lisäksi luomaan synergioita uuden eurooppalaisen Bauhausin kaltaisten aloitteiden kanssa hankkeissa, joissa entisiä teollisuuslaitoksia muutetaan kohtaamispaikoiksi ja kulttuuritiloiksi;

34. toteaa, että alhaalta ylöspäin suuntautuvien laajamittaisten hankkeiden rahoitus on riittämätöntä; suosittelee, että JTF:llä täytetään jatkossa nämä puutteet, kun tarvetta havaitaan olevan; korostaa, että alueille, paikallisviranomaisille ja yhteisöjen ryhmille on tärkeää tarjota JTF:stä teknistä tukea varhaisimmista vaiheista alkaen, jotta vahvistetaan niiden edellytyksiä alhaalta ylöspäin suuntautuvaan suunnitteluun ja autetaan mahdollisia edunsaajia valmistelemaan korkealaatuisia ja vaikuttavia hankkeita;

35. toteaa, että JTF:stä varoja hakeville vapaaehtoissektorin ryhmille ei ole saatavilla sopivaa rahoitusta, ja kehottaa ottamaan käyttöön yksinkertaistetun rahoitusmekanismin; korostaa, että vähäriskisiksi katsotuille ryhmille on tärkeää myöntää riittävää ennakkorahoitusta, joka vastaa yli puolta pääomakustannuksista tai huomattavaa osaa hankkeesta, jotta varmistetaan, että nämä ryhmät välttävät korkeat korot ja maksut rahoitusta yhteensovitettaessa ja yhdistettäessä, mikä antaa paikallisille vapaaehtois- ja yhteisöorganisaatioille mahdollisuuden toteuttaa siirtymään liittyviä hankkeita tehokkaasti;

36. pyytää luomaan vahvempaa synergiavaikutusta julkisen ja yksityisen sektorin välille, jotta ne voivat toteuttaa siirtymäprosessia yhdessä ja siten helpottaa kyseisten alueiden tuotantoalojen rakenneuudistusta;

37. korostaa valtiontukisääntöjen kielteistä vaikutusta vapaaehtoisiin ja voittoa tavoittelemattomiin ryhmiin; korostaa tässä yhteydessä, että yhteisötalouden toimijoilla on keskeinen rooli pyrkimyksissä vastata EU:n kansalaisten sosiaalisiin tarpeisiin konkreettisella ja yhteisölähtöisellä tavalla ja oikeudenmukaisen siirtymän osallistavien ja ihmiskeskeisten ratkaisujen tukemisessa; on sitä mieltä, että valtiontukisääntöjä voitaisiin perustelluissa olosuhteissa lieventää vähäriskisiksi katsottujen vapaaehtoisten ja voittoa tavoittelemattomien ryhmien osalta; kehottaa tässä yhteydessä komissiota tekemään yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa, jotta valtiontukisääntöjen tulkinta olisi johdonmukaisempaa ja selkeämpää siltä osin kuin niitä sovelletaan yhteisöjen ryhmiin ja voittoa tavoittelemattomiin ryhmiin;

38. korostaa tarvetta kehittää tehostettu yhteisöhyötymalli, joka räätälöidään kullekin oikeudenmukaisen siirtymän tukialueelle; kehottaa tätä varten jäsenvaltioita ja hallintoviranomaisia osoittamaan osan JTF:n varoista vihreiden yhteisöjen järjestelmien perustamiseen, sosiaalisen innovoinnin ja yhteisötalouden tukemiseen erityisesti rahoittamalla kansalaisten energiaosuuskuntia, osallistavia paikallisia uusiutuvan energian tuotantohankkeita ja aloitteita, joilla edistetään paikallista kiertotaloutta; toteaa, että entisten työntekijöiden ja heidän perheidensä olisi voitava investoida näihin hankkeisiin tai osallistua niihin, mikä vahvistaisi vihreän siirtymän ja sosiaalisen osallisuuden välistä yhteyttä;

39. tuo jälleen esiin, että JTF:stä myönnettävän rahoituksen saantia asumiseen liittyville kooperatiivisille tai yhteisölähtöisille hankkeille olisi yksinkertaistettava muun muassa alemmilla yhteisrahoituksen kynnysarvoilla ja ennakkomaksuilla; kehottaa antamaan jäsenvaltioille ohjeistusta siitä, miten asuntoalan toimijat voivat saada rahoitusta;

40. kehottaa vähentämään JTF:stä yhteisöille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa perustamalla käytännön asioissa auttavien vastuuhenkilöiden tehtäviä ja kehittämällä keskitetyn asiointipisteen ja asianmukaisia digitaalisia alustoja, jotka tarjoavat tukea ja apua hakemusten käsittelyyn ja hankkeiden hallinnointiin niiden valinnan jälkeen, ja varmistamaan, että näillä yhteisöillä on myös yhtäläiset mahdollisuudet saada rahoitusta, mikä auttaa puuttumaan alueellisiin eroihin;

41. kehottaa tukemaan, tuomaan esille ja säilyttämään JTF:n avulla asianomaisten yhteisöjen kulttuuri- ja teollisuusperintöä edistämällä kestävän matkailun kehittämistä; kannustaa perustamaan erityisiä koulutusohjelmia kulttuuriperintöoppaille, jotta voidaan edistää paikallista työllisyyttä ja kulttuurista jatkuvuutta ja tukea sellaisten vierailukeskusten ja kokemuksellisten näyttelytilojen perustamista, joissa esitellään näiden alueiden paikallista historiaa, perinteitä ja muutosta ja luodaan siten paikallisia työpaikkoja, säilytetään kulttuuri-identiteetti ja lisätään kulttuuri- ja opintomatkailua;

42. korostaa, että ihmisten oikeus jäädä kotiseuduilleen on strategisesti tärkeää; kehottaa komissiota antamaan erityisiä ohjeita siitä, miten tämä periaate pannaan täytäntöön ja miten sen noudattamista valvotaan kaikkialla EU:ssa ja sen alueilla; kehottaa sisällyttämään tämän vahvemmin monialaisena periaatteena kaikkiin EU:n toimintapolitiikkoihin, jotta niillä tuetaan perussopimuksissa vahvistettuja sosiaalisen, taloudellisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden tavoitteita;

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ennen siirtymää koko taloudessa

43. korostaa koheesiopolitiikan keskeistä roolia EU:n toimintapoliittisten painopisteiden toteuttamisessa ja EU:n talouden vahvistamisessa, sillä se edistää oikeudenmukaista, osallistavaa ja kestävää siirtymää ja kehitystä, maiden ja alueiden taloudellista ja sosiaalista lähentymistä sekä innovointia ja työllisyyttä; pitää valitettavana, että nykyisen monivuotisen rahoituskehyksen rajallisen joustavuuden vuoksi komissio on turvautunut koheesiopolitiikan uudelleensuuntaamiseen, ja toteaa, että koheesiopolitiikka ei ole kriisinhallintaväline mutta sitä on toistuvasti hyödynnetty paikattaessa monivuotiseen rahoituskehykseen liittyviä talousarvion joustomekanismien tai kriisinhallintamekanismien puutteita sen pitkän aikavälin poliittisten tavoitteiden kustannuksella; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita nopeuttamaan koheesiopolitiikan täytäntöönpanoa;

44. katsoo, että geopoliittisen toimintaympäristön muutokset yhdessä muiden tekijöiden kanssa aiheuttavat valtavia muutoksia EU:n talouden toimintaan; korostaa, että JTF:llä olisi edelleen oltava ratkaiseva rooli hiilestä irtautumisessa; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tarkastelemaan EU:n keskeisten energia-alan toimijoiden lakkauttamisen aikatauluja ja lieventämään näiden lakkauttamisten vaikutuksia ja varmistamaan työntekijöiden sosiaalisen oikeudenmukaisuuden siirtymävaiheessa;

45. kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota tarpeeseen edistää sähköyhteyksiä, lisätä verkon vastaanottokapasiteettia ja vahvistaa energian varastointijärjestelmiä, sillä ne ovat tehokkaan energiasiirtymän välttämättömiä osatekijöitä; kehottaa komissiota kannustamaan jäsenvaltioita panemaan kaikilta osin täytäntöön direktiivin (EU) 2019/944 ([19]) säännökset kansalaisten energiayhteisöistä ja ottamaan käyttöön toimenpiteitä, joilla suojellaan JTF-tukialueiden haavoittuvia kotitalouksia energiaköyhyydeltä; katsoo tässä yhteydessä, että tukea olisi annettava paikallisyhteisöjen johtamille vihreää infrastruktuuria ja uusiutuvaa energiaa koskeville hankkeille, kuten aurinko-, tuuli- ja vesivoimalaitoksille, sekä kestävälle liikenteelle, sillä ne edistävät paikallista taloutta ja tarjoavat suuria mahdollisuuksia paikallisten työpaikkojen luomiseen rakennus-, insinööri- ja kunnossapitoaloilla ja niihin liittyvillä aloilla;

46. korostaa jäsenvaltioiden merkitystä alakohtaisen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja työehtosopimusneuvotteluiden edistämisessä erityisesti uusilla ja kehittyvillä vihreillä toimialoilla sekä pienten ja keskisuurten yritysten, myös yhteisötalouden yritysten, mukaan ottamisen varmistamisessa; painottaa, että vähimmäispalkkoja koskeva puitedirektiivi ([20]) tarjoaa erinomaisen tilaisuuden vahvistaa palkanmuodostusta koskevia työehtosopimusneuvotteluja ja työmarkkinaosapuolten läsnäoloa kehittyvillä aloilla;

47. korostaa laadukkaisiin julkisiin palveluihin tehtävien investointien ratkaisevaa merkitystä sosiaalisen selviytymiskyvyn kehittämisessä ja talouskriiseistä selviytymisessä erityisesti alueilla, jotka kärsivät vakavista ja pysyvistä luontoon ja väestöön liittyvistä haasteista; korostaa, että etusijalle on asetettava erityisesti investoinnit perusinfrastruktuuriin, sosiaalipalveluihin ja kestävään matkailuun sekä logistiikkaverkkoihin ja -yhteyksiin, mukaan lukien kestävät liikennemuodot, jotta voidaan edistää häiriönsietokykyä ja innovointia ja samalla luoda osallistavaa kasvua ja uusia työpaikkoja ja tehdä uusista liiketoimintahankkeista elinkelpoisia asianomaisilla alueilla;

48. kehottaa komissiota keskittymään erityisesti saariin ja syrjäisimpiin alueisiin ja auttamaan niitä ratkaisemaan vakavat sosioekonomiset haasteensa, joita niille aiheutuu vuotta 2030 koskeviin EU:n energia- ja ilmastotavoitteisiin ja vuodeksi 2050 asetettuun ilmastoneutraalin EU:n talouden tavoitteeseen pyrkimisestä, ja tekemään jäsenvaltioiden kanssa yhteistyötä, jotta niiden kansallisista määrärahoista varataan erityisiä summia alueellisten oikeudenmukaista siirtymää koskevien suunnitelmien puitteissa; kehottaa toteuttamaan konkreettisia korvaavia toimenpiteitä, joilla kompensoidaan niitä kielteisiä vaikutuksia, joita voi aiheutua saarten taloudelliselle, sosiaaliselle ja alueelliselle yhteenkuuluvuudelle puhtaampaan talouteen ja yhteiskuntaan siirryttäessä sen vuoksi, että saaret ovat riippuvaisia ilmailu- ja merenkulkualoista; pyytää sen vuoksi asettamaan saaret etusijalle sellaisen infrastruktuurin kehittämisessä, jonka tarkoituksena on saavuttaa lentoliikenteen ja merenkulun hiilestä irtautuminen;

49. pitää valitettavana, että komissio ei ole ehdottanut erillistä oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa (JTF) viimeaikaisissa tulevaa monivuotista rahoituskehystä koskevissa ehdotuksissaan; kehottaa siksi jatkamaan JTF-rahaston toimintaa JTF II -rahaston kautta vuoden 2027 jälkeisellä ohjelmakaudella, jotta voidaan tarjota suoraa tukea kotitalouksille ja yhteisöille siirtymävaiheessa ja mahdollistaa toimintakapasiteetti, joka on oikeassa suhteessa EU:n vuoden 2030 energiatavoitteisiin pyrkimisestä johtuvan siirtymän sosioekonomisten ja työllisyys-, väestö- ja ympäristövaikutusten laajuuteen; korostaa, että tämän rahaston olisi toimittava yhteistyössä toteutettavan hallinnoinnin ja kumppanuusperiaatteiden mukaisesti koheesiopolitiikan puitteissa, ja korostaa, että sillä olisi oltava omat ennustettavissa olevat määrärahat, joilla varmistetaan sen riippumattomuus poikkeuksellisista kriisinhallintavälineistä, kuten NextGenerationEU-välineestä;

([19]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/944, annettu 5. kesäkuuta 2019, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta (uudelleenlaadittu) (EUVL L 158, 14.6.2019, s. 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj).

([20]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2041, annettu 19. lokakuuta 2022, riittävistä vähimmäispalkoista Euroopan unionissa (EUVL L 275, 25.10.2022, s. 33, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2041/oj).

50. kehottaa komissiota virtaviivaistamaan ja yhdenmukaistamaan rahoitusvälineitä vuoden 2027 jälkeisessä monivuotisessa rahoituskehyksessä ja varmistamaan, että oikeudenmukaisen siirtymän strategioita tuetaan JTF II -rahastosta johdonmukaisella ja koordinoidulla tavalla; korostaa, että JTF II -rahaston soveltamisalaa voitaisiin laajentaa jäsenvaltioiden ehdotusten mukaisesti toimenpiteillä, joita toteutetaan siihen saakka, kunnes paikallisesti menetetyt työpaikat on korvattu paikallisesti, ja että rahastossa olisi keskityttävä kestävän kehityksen ja kilpailukyvyn yhteensovittamiseen varmistaen, että siirtymävaiheessa olevat alueet voivat menestyä taloudellisesti tinkimättä ympäristö- ja sosiaalisista tavoitteistaan; korostaa, että oikeudenmukaista siirtymää läpikäyviä alueita koskevissa suunnitelmissa on omaksuttava ennakoiva lähestymistapa, jotta voidaan myös ennakoida mahdollisia tulevia muutosprosesseja, ja sitouduttava selkeästi kehittämään strategisia uudistus- ja kehitysaloitteita, joiden painopiste on yritysten kehittämisessä ja työpaikkojen luomisessa alueilla, jotka kärsivät kaikkein eniten fossiilisten polttoaineiden tuotantolaitosten lopettamisesta; korostaa, että jäsenvaltioilla on tiettyä joustovaraa, kun ne irtautuvat hiilestä sovittujen EU:n tavoitteiden mukaisesti, ottaen huomioon teknologiset ja taloudelliset näkökulmat sekä paikalliset ja alueelliset tarpeet;

51. korostaa, että on otettava käyttöön täsmällisemmät jakoperusteet ja rajattava varojen alueellinen soveltamisala, jotta voidaan keskittyä erityisesti paikallis- ja alueviranomaisiin NUTS 3 ([21]) -hallintotasolla. korostaa, että on tärkeää, että varat päätyvät alueille, joihin ilmastoneutraaliin talouteen siirtyminen erityisesti vaikuttaa niiden talouden alakohtaisen luonteen tai hiili-intensiivisten laitosten sulkemisen vuoksi, ja että investoinnit eivät keskity ainoastaan NUTS 3 -alueen suuriin kaupunkikeskuksiin; korostaa, että JTF:n varojen jakamisessa on otettava kiireellisesti huomioon myös alueelliset ja väestökehitykseen liittyvät indikaattorit, kuten väestön ikääntyminen, nuorten lähtömuutto, jatkuva väestön väheneminen sekä tilapäisten työpaikkojen vaikutukset;

52. katsoo, että hyvän hallintotavan kehys on avainasemassa oikeudenmukaisen siirtymän toteuttamisessa; tähdentää, että paikallis- ja alueviranomaisilla on keskeinen rooli EU:n ohjelmien tehokkaan suunnittelun, täytäntöönpanon ja seurannan varmistamisessa, sillä ne toimivat lähellä kansalaisia ja tuntevat perusteellisesti alueelliset tarpeet; korostaa, että on tärkeää noudattaa kumppanuusperiaatetta ja kumppanuutta koskevia eurooppalaisia käytännesääntöjä ja painottaa paikkalähtöistä lähestymistapaa, jotta varmistetaan paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kokonaisvaltainen osallistuminen rahoitettujen hankkeiden hallinnointiin, valintaan ja seurantaan asetuksessa (EU) 2021/1060 vahvistetun monitasoisen hallinnon periaatteen mukaisesti;

°
° °

53. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, Euroopan alueiden komitealle ja jäsenvaltioiden kansallisille ja alueellisille parlamenteille.

([21]) Yhteinen tilastollisten alueyksiköiden nimikkeistö, taso 3.